

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/116/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200455
Dátum vydania rozhodnutia: 30. marca 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia:
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:4017200455.5

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: K.. U. I., nar. XX. XX. XXXX, bytom D. XXXX/XX, XXX XX R. - F., právne zastúpenej: JUDr. Gabriela Strýčeková, advokátka, so sídlom Gladiolová 12, 949 01 Nitra, IČO: 36 112 950, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 22024-5/2017-BA zo dňa 11. mája 2017, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/81/2017-92 zo dňa 29. januára 2018, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/81/2017-92 zo dňa 29. januára 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

O d ō v o d n e n i e

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „správny súd“) rozsudkom č. k. 23Sa/81/2017-92 zo dňa 29. januára 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“), postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 22024-5/2017-BA zo dňa 11. 05. 2017, ako aj rozhodnutie prvostupňového orgánu žalovanej č. 14819-1/2016-NR zo dňa 23. 05. 2016 (ďalej len „napadnuté rozhodnutia žalovanej“) a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žalobkyni priznal právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

2. Správny súd mal za preukázané, že žalobkyňa sa Registračným listom fyzickej osoby (ďalej len „RL FO“) - odhláška odhlásila z povinného poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby ku dňu 31. 01. 2008 z dôvodu zrušenia povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti v nešťátnom zdravotníckom zariadení v odbore dermatovenerológia Nitrianskym samosprávnym krajom rozhodnutím zo dňa 17. 01. 2008. V prejednávanom prípade tak bolo sporné, či žalobkyňa mala status samostatne zárobkovo činnnej osoby aj po období od 01. 02. 2008, kedy už bola zamestnankyňou a

konateľkou spoločnosti K.. U. I. s. r. o. Správny súd tak pokladal za dôležité vyriešenie právnej otázky týkajúcej sa výkladu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej aj „zákon č. 461/2003 Z. z.“).

3. Správny súd skonštatoval, že otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby žalobkyne po 01. 02. 2008, správne orgány nevenovali dostatočnú pozornosť a nezaoberali sa podstatnou námietkou žalobkyne vo vzťahu k podanému RL FO - odhlášky.

4. Podľa názoru správneho súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správny orgán prvého stupňa a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože základná otázka nebola zodpovedaná - existencia žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby po 01. 02. 2008. Vytýka tak žalovanej, že sa nezaoberala existenciou žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnnej osoby a neposudzovala jej príjem aj po roku 2007 a 2008 na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahla.

5. Správny súd zastáva názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní je vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Námietka žalobkyne, že po 31. 01. 2008 nevykonávala činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba, teda nespadá ako poistenec pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. je z pohľadu správneho súdu dôvodná, a preto rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

6. Záverom správny súd vyhodnotil námietky žalobkyne ako dôvodné, preto zrušil napadnuté rozhodnutia a zároveň žalobkyni priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku správneho súdu

7. Proti tomuto rozsudku v zákonnej lehote podala kasačnú sťažnosť žalovaná (ďalej len „sťažovateľka“) podaním zo dňa 21. 05. 2018. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že správny súd nesprávne právne posúdil vec v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP a uviedla, že sa nestotožnila s právnym posúdením veci zo strany správneho súdu.

8. Sťažovateľka zastáva naďalej právny názor, že žalobkyni dňa 31. 01. 2008 nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie. Podľa platnej právnej úpravy § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení účinnej do 31. 12. 2010, status samostatne zárobkovo činnnej osoby nadobudla fyzická osoba, ktorá mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu. Ak je fyzická osoba držiteľom oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, stáva sa na účely sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnou osobou priamo zo zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010, a to bez ohľadu na skutočnosť, či na základe tohto oprávnenia činnosť podľa osobitného predpisu aj vykonáva. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1Sžso/16/2016 zo dňa 27. júna 2017, v ktorom bolo vyslovené, že „vznik a trvanie povinného poistenia je totiž spojené s existenciou oprávnenia na podnikanie, nie s jeho realizáciou“.

9. Podľa názoru žalovanej, licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) sa považuje za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, t. j. za oprávnenie na vykonávanie podnikateľskej činnosti a zakladá držiteľovi tejto licencie status samostatne zárobkovo činnnej osoby na účely sociálneho poistenia v zmysle zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010. Priamo držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie a poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení a dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti.

10. Sťažovateľka poukázala v kasačnej sťažnosti aj na ďalšie obdobné prípady, v rámci ktorých príslušné sudy zamietli žaloby a stotožnili sa s právnym názorom sťažovateľky vo vzťahu k licenciám L1A a postaveniu samostatne zárobkovo činných osôb (porovnaj Rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 23Sa/16/2017 zo dňa 26. júna 2017, Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 25Sa/17/2017 zo dňa 24. augusta 2017, Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5Sa/8/2017 a 5Sa/7/2017 zo dňa 18. októbra 2017, Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Sa/5/2017 zo dňa 28. novembra 2017 a sp. zn. 2Sa/18/2017 zo dňa 8. decembra 2017, Rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 27Sa/7/2017 zo dňa 14. februára 2018, Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Sa/26/2017 zo dňa 15. februára 2018, Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 28Sa/13/2017 zo dňa 28. februára 2018 a Rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 25Sa/32/2017 zo dňa 22. marca 2018).

11. Sťažovateľka sa nestotožňuje s poukázaním správneho súdu na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžso/38/2010 a sp. zn. 4Sžso/63/2009 z dôvodu, že predmetom súdnych sporov je iná skutková vec ako je to v prejednanom prípade. Žalobkyňa nebola len držiteľkou licencie L1C, ale bola aj držiteľkou licencie L1A. V prípadoch, na ktoré upozornil správny súd bola osoba držiteľkou len licencie L1C.

12. Sťažovateľka poukazuje na to, že príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), je rozhodujúci až pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby k 1. júlu kalendárneho roka, a teda nie je dôležité na základe akého oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu dosiahla samostatne zárobkovo činná osoba príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Vzhľadom na uvedené odkazuje sťažovateľka aj na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 27Sa/3/2017 zo dňa 15. augusta 2017, v rámci ktorého bolo vyslovené, že „zákon č. 461/2003 Z. z. upravuje povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO ako „jedno poistenie“ a nie niekoľko od seba nezávislých sociálnych poistení“.

13. Pri posudzovaní vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia vychádza vždy z údajov poskytnutých zo strany Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky (Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky do 31. 12. 2011) a do týchto údajov nie je oprávnená nijakým spôsobom zasahovať.

14. Sťažovateľka vo vzťahu k Registračnému listu fyzickej osoby - odhláška, uviedla, že má len deklaratórne účinky, t. j. deklaruje skutočnosti, ktoré vznikli priamo zo zákona o sociálnom poistení a v tejto súvislosti poukázala opätovne na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžso/16/2016, ktorý vyslovil: „Prihláška samostatne zárobkovo činnnej osoby do povinného poistenia, ako aj odhláška z tohto poistenia, sú v zmysle zákona o sociálnom poistení len evidenčnými úkonmi, ktoré je samostatne zárobkovo činná osoba povinná urobiť do ôsmich dní od vzniku, resp. zániku poistenia. Uvedené úkony však vznik alebo zánik povinného poistenia nespôsobujú, pretože tie nastávajú na základe zákona v nadväznosti na nadobudnutie, resp. zánik oprávnenia na podnikanie.“. Ďalej poukazuje, že zákon o sociálnom poistení nevylučuje súbeh poistení, a preto, ak samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej vzniklo povinné poistenie nadobudne aj právne postavenie zamestnanca, nezaniká jej z tohto titulu povinné poistenie.

15. Sťažovateľka navrhla kasačnému súdu, aby napadnutý rozsudok správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

16. Správny súd zaslal výzvu na vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti žalobkyne (doručená dňa 11. 06. 2018) s lehotou 15 dní na vyjadrenie odo dňa doručenia a v zmysle § 450 ods. 3 SSP ju poučil, že ak sa v uvedenej lehote nevyjadrí, bude sa konať bez jej vyjadrenia. Žalobkyňa zaslala vyjadrenie prostredníctvom svojej právnej zástupkyne, ktoré bolo doručené správne súdu dňa 11. 07. 2018.

Vzhľadom na to, že uvedené vyjadrenie bolo zaslané po lehote, kasačný súd z toho dôvodu naň nebude prihliadať.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

18. Podľa § 101e ods. 1 a 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

19. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h) v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal v rozsahu námietok žalovanej bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

20. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/81/2017 - 92 zo dňa 29. januára 2018, ktorým správny súd podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 22024-5/2017-BA zo dňa 11. 05. 2017, ako aj rozhodnutie prvostupňového orgánu žalovanej č. 14819-1/2016-NR zo dňa 23. 05. 2016 a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

21. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej - Sociálna poisťovňa, ústredie č. 22024-5/2017-BA zo dňa 11. 05. 2017, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona o sociálnom poistení zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nitra č. 14819-1/2016-NR zo dňa 23. 05. 2016. Sociálna poisťovňa, pobočka Nitra ako prvostupňový orgán rozhodnutím zo dňa 23. 05. 2016 podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod zákona o sociálnom poistení rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. 01. 2008.

22. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

23. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, z ktorých dôvodov ich ďalej neopakuje a na ne len poukazuje.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

24. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

25. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

26. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

27. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

28. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu správneho súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení, kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či žalobkyni ako samostatne zárobkovo činné osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. 01. 2008. Kasačný súd túto spornú otázku považoval za zásadnú, a preto predovšetkým na ňu zamerl svoju pozornosť.

29. Kasačný súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovaného správneho orgánu postupom v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, v súlade s právnou úpravou zákona o sociálnom poistení, dospel k inému právnomu záveru ako správny súd, a to z nasledovných dôvodov.

30. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24. novembra 2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021.

31. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činné osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010 citujúc § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004

Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 10 ods. 1 a 2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval: „Zákonodarca už v ustanovení § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. rozlišuje u lekárov medzi výkonom zdravotníckeho povolania na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo povolenia vydaného podľa osobitného predpisu [písm. b)] a na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [písm. c)].

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) právnickej osobe, napr. spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je, že právnická osoba má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu [§ 68 ods. 1 písm. c)], teda s tzv. licenciou L1C.

Jednou z podmienok na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (napr. ambulancie) fyzickej osobe [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] je licencia L1B, t. j. licencia na výkon zdravotníckeho povolania [§ 68 ods. 1 písm. b)].

Pojem „povolenie“, uvedený v § 4 písm. a) bod 1. a § 11 zákona č. 578/2004 Z. z. je potrebné vykladať v kontexte s ustanovením § 3 ods. 4 písm. b) tohto zákona, teda tak, že pod povolením sa rozumie povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti).

Povolenie príslušný orgán vydá fyzickej osobe, ak má licenciu na výkon zdravotníckeho povolania, tzv. licenciu L1B [§ 12 ods. 2 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.] a právnickej osobe, ak má určeného odborného zástupcu s licenciou na výkon činnosti odborného zástupcu v tom povolaní, v ktorom má poskytovateľ prevažne poskytovať zdravotnú starostlivosť - tzv. licenciu L1C [§ 12 ods. 3 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z.].

Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevylučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C.“

32. Vo vzťahu k otázke, či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. možno považovať za oprávnenie na výkon činnosti predpokladanej v § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010, najvyšší súd ustálil, že „pod pojmom oprávnenie na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010 je potrebné rozumieť povolenie, súhlas s vykonávaním určitej činnosti, ktoré vydáva Slovenská lekárska komora po tom, čo zistí, že lekár spĺňa odborné a iné zákonom ustanovené predpoklady na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe. Po splnení zákonných podmienok je iba na vôli držiteľa oprávnenia, akým spôsobom a kde bude výkon činnosti realizovať, pričom zo strany verejnej moci u držiteľa licencie L1A žiadny ďalší úkon (napr. povolenie vykonávať činnosť u konkrétneho poskytovateľa, registrácia a pod.) nie je potrebný. V prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnícku starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste (napr. v byte chorého, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti). V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnu službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. v nekonaní držiteľa oprávnenia.

Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A

lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Licencia L1B teda sama o sebe nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010 - takým oprávnením sa stáva len v spojení s povolením lekára - fyzickej osoby na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (ambulancie).

Pokiaľ si lekár na účely poskytovania zdravotnej starostlivosti založí spoločnosť s ručením obmedzeným, v takom prípade licencia L1C - licencia na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárov, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z., je predpokladom na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia touto právnickou osobou.

Je iba na vôli lekára, či popri žiadosti o vydanie licencie L1B, požiada aj o vydanie licencie L1A, a či sa rozhodne využiť obe licencie a poskytovať zdravotnú starostlivosť na základe oboch licencií. Držba licencie L1B ani vstup jej držiteľa do pracovného pomeru s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia však nemá žiaden vplyv na právo držiteľa licencie L1A naďalej vykonávať samostatnú zdravotnícku prax.

Licencia L1C nie je oprávnením na vykonávanie činnosti, ktoré predpokladá ustanovenie § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ani držba licencie L1C nie je dôvodom zániku licencie L1A, a nie je ani prekážkou toho, aby lekár využíval aj licenciu L1A.

Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp. zn. 1S/1/2019.

33. Najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z titulu oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010, citujúc § 14 ods. 1 písm. b), § 21 ods. 1 a 3, § 227 ods. 2, písm. a), § 228 ods.1, 2, 3 a 7, § 233 ods. 6 zákona o sociálnom poistení, konštatoval:“Status samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej aj „SZČO“) na základe licencie L1A nie je bez ďalšieho dôvodom vzniku, resp. trvania povinného poistenia SZČO, je však predpokladom vzniku alebo trvania takého poistenia.

V tejto súvislosti považuje Veľký senát za potrebné zdôrazniť, že ten istý lekár môže byť povinne poistený ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., či už na základe licencie L1A alebo/aj ako fyzická osoba - držiteľ licencie L1B na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia; súčasne môže byť povinne poistený aj ako zamestnanec, prípadne aj ako iná SZČO uvedená v § 5 písm. a), b), d) až f) zákona č. 461/2003 Z. z.

Osobitný spôsob vzniku, resp. zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (ďalej aj „povinné poistenie“) samostatne zárobkovo činnnej osoby upravuje ustanovenie § 21 ods. 2 až 4 zákon č. 461/2003 Z. z.

Trvanie a zánik poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinný mať oprávnenie podľa osobitného predpisu (licenciu L1B), osobitne upravuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.

Podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z., účinnom od 01.01.2008 do 31.12.2008, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení, a samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. c) odo dňa vzniku pracovného pomeru, v ktorom na výkon činnosti je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, ak od tohto dňa podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c).

Držiteľovi licencie L1A v zmysle citovaného ustanovenia povinné poistenie môže zaniknúť z troch dôvodov. Prvým dôvodom je príjem v rozhodnom období nižší ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Druhým dôvodom je zánik licencie L1A, kedy povinné poistenie zanikne dňom zániku tejto licencie. Na zánik povinného poistenia držiteľa licencie L1A z tretieho dôvodu, teda z dôvodu vzniku pracovného pomeru sa vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 písm. b), časť vety za spojovníkom „a“. To znamená, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej

poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

Keďže zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne vyžaduje podanie „vyhlásenia“ podľa

§ 21 ods. 4 písm. b), za splnenie tejto povinnosti nemožno považovať podanie Registračného listu - odhlášky, z obsahu ktorého náležitosti vyhlásenia nevyplývajú.

Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu.“ Z obsahu tohto tlačiva vyplýva, že sa týka samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona, ktorá vyhlasuje, že od vzniku pracovného pomeru „t. j. „od“ túto činnosť nevykonáva a že toto vyhlásenie podáva ako súčasť Registračného listu FO - odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení .

34. Vo vzťahu k skúmaniu pôvodu príjmov poistencov - lekárov, najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí uviedol, že takúto povinnosť žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia zákona o sociálnom poistení. Žalovaná v rámci zisťovania podkladov pre rozhodnutie o vzniku alebo zániku povinného poistenia vychádza z oznámenia Daňového riaditeľstva Slovenskej republiky podľa § 233 ods. 6 písm. a) zákona o sociálnom poistení, resp. z výpisu z daňového priznania podľa § 228 ods. 1 a 2 tohto zákona. Z uvedeného vyplýva, že zákonodarca nezveril takúto právomoc Sociálnej poisťovne, a preto nemôže prešetrovať príjmy poistencov, a pri svojej činnosti vychádza výlučne z podkladov, ktoré zabezpečuje Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky. Zároveň kasačný súd v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu dodáva, že „Sociálna poisťovňa nie je povinná skúmať, aká časť z týchto príjmov je čisto z činnosti na základe licencie L1A, ktorá okolnosť je pre posúdenie vzniku alebo zániku poistenia podľa § 21 ods. 1 právne irelevantná. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj v prípade, ak príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov sú nižšie, ale v súčte s iným príjmom zo samostatnej zárobkovej činnosti, napr. zo živnosti sú v súčte vyššie ako predpokladá ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poistenie vznikne, resp. trvá naďalej“. Záverom je potrebné uviesť, že ak „lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou, ide vždy o príjem SZČO a nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa § 5 písm. a), príp. písm. b) alebo d) zákona o sociálnom poistení v znení platnom do 31. 12. 2010.“

35. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. IV. ÚS 610/2021-22 zo dňa 30. 11. 2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú

inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebiť“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.

Ústavný súd opätovne pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018).

Tu je potrebné osobitne zdôrazniť, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarca s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 tohto odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať a, naopak, postupujú ex officio, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný.

Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.“

36. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

37. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobkyňa aj po vydaní rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI:CS 51/2008 zo dňa 17. januára 2008, ktorým žalobkyni ku dňu 31. 01. 2008 zrušil rozhodnutie o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie vydané Nitrianskym samosprávnym krajom č. NI.:2006/101582 zo dňa 06. 03. 2006 v odbore všeobecné lekárstvo, dermatovenrológia, pediatrika dermatovenerológia bola nadalej držiteľkou licencie č. : L1A/-NR/0403/05 vydanou Slovenskou lekárskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo dňa 13. 07. 2005 a za predchádzajúce obdobie vykazovala príjem, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom o sociálnom poistení, keď rozhodla tak, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnéj osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. 01. 2008, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR žalobkyňa ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činnéj osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. V prípade žalobkyne ako držiteľky licencii L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že žalobkyňa ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamena reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

38. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti kasačný súd kasačné námietky sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) SSP vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili vecnú a právnu správnosť napadnutého

rozhodnutia správneho súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g) SSP rozhodnutie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

39. V ďalšom konaní bude povinnosťou správneho súdu opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednávanú vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutiami a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci opätovne rozhodnúť a svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne správny súd opätovne o nároku na náhradu trov konania, vrátane nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

40. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.